

BÁN ĐẢO CRIMEA - “VÙNG CHIẾN ĐỊA” QUA CÁC THỜI KỲ LỊCH SỬ

Lê Thanh Thủy¹, Lê Duy Thế²

TÓM TẮT

Crimea, hiện nay là một vấn đề thời sự quốc tế được thế giới đặc biệt quan tâm. Nằm ở vị trí chiến lược, gắn liền với các khu vực Đông Nam Âu, Biển Đen và Tây Á, qua các thời kỳ lịch sử, bán đảo Crimea luôn nổi bật là một vị trí đặc biệt quan trọng trên thế giới. Trong lịch sử, hầu như các trung tâm quyền lực lớn của thế giới như Hi Lạp, đế quốc La Mã, đế quốc Mông Cổ, đế quốc Thổ Nhĩ Kỳ (Ottoman), đế quốc Nga, Liên Xô, phát xít Đức... đều đã từng kiểm soát Crimea. Sau khi Liên Xô tan rã, Crimea trở thành vấn đề tồn tại trong quan hệ ngoại giao giữa 2 nước Nga và Ukraine. Sự kiện Nga sáp nhập Crimea năm 2014 và tình hình xung đột hiện nay giữa Nga và Ukraine càng cho thấy tầm quan trọng của bán đảo này trong sự cạnh tranh chiến lược của các quốc gia liên quan.

Từ khóa: *Crimea, Sevastopol, Đông Nam Âu, Biển Đen, Ukraine, Liên Xô, Nga, Hạm đội Biển Đen.*

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Crimea là một bán đảo nằm ở Bắc Biển Đen, phía Đông Nam châu Âu. Được biết đến là một vị trí có tầm chiến lược đặc biệt quan trọng về mặt quân sự, hàng hải không chỉ ở thời điểm hiện tại mà còn được khẳng định qua các thời kỳ lịch sử. Từ thời cổ đại, Crimea luôn nằm trong sự tranh chấp và kiểm soát của các thế lực hoặc quốc gia có tầm ảnh hưởng lớn đối với thế giới đương thời như Hi Lạp, La Mã, Byzantine, Mông Cổ, Thổ Nhĩ Kỳ (Ottoman), đế quốc Nga hay phát xít Đức. Từ sau chiến tranh thế giới lần thứ hai, Crimea thể hiện là một phần lãnh thổ rất quan trọng của Liên Xô trong chiến lược bảo vệ lợi ích của họ ở khu vực Đông Nam Âu và Địa Trung Hải. Sau khi Liên Xô tan rã, Nga là chủ thể tiếp quản các cơ sở hạ tầng quan trọng, trong đó có Crimea. Mặc dù Ukraine là nhà nước quản lý Crimea, nhưng trên thực tế Nga vẫn kiểm soát về quân sự thông qua việc thuê thành phố cảng Sevastopol để tiếp tục duy trì sự hiện diện quân đội và là nơi đồn trú của Hạm đội Biển Đen có từ thời Liên Xô. Khi cục diện chính trị ở Ukraine thay đổi, lực lượng thân Phương Tây lên nắm chính quyền, trước nguy cơ thỏa thuận về việc sử dụng thành phố Sevastopol phải chấm dứt, ngay lập tức Nga đã sáp nhập Crimea vào năm 2014. Sự kiện sáp nhập Crimea cho thấy tầm quan trọng của bán đảo này là không thay đổi đối với lợi ích của Nga trong khu vực. Giữa xung đột Nga - Ukraine hiện nay, Crimea có nguy cơ trở lại thành “vùng chiến địa” khi mà giới lãnh đạo Ukraine đặt mục tiêu giành lại bán đảo này từ Nga.

¹ Trung tâm Thông tin - Thư viện, Trường Đại học Hồng Đức; Email: lethanhthuy@hdu.edu.vn.

² Giáo viên Trường THCS Quang Trung, huyện Ngọc Lặc, tỉnh Thanh Hoá

2. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Bán đảo Crimea trong thời kỳ Cổ - Trung đại

Với diện tích gần 27.000 km², bán đảo Crimea là một vùng lãnh thổ nằm ở phía Bắc Biển Đen, tiếp giáp với Kherson, tỉnh phía Nam của Ukraine qua eo đất hẹp Perekop, phía Đông tiếp giáp eo biển Kerch nối với thành phố Krasnodar của Nga. Dân số Crimea hiện nay có khoảng gần 2,5 triệu người, trong đó người Nga chiếm 58%. Hầu hết dân số trên bán đảo này nói tiếng Nga (84%), còn lại là tiếng Crimea Tatar (7,9%), tiếng Tatar (3,7%),³ tiếng Ukraine (3,3%) [7].

Địa hình bán đảo Crimea bao gồm chủ yếu là thảo nguyên bằng phẳng, tương tự như vùng thảo nguyên của Nga. Khí hậu ở khu vực đồng bằng khá lạnh và nhiều gió vào mùa đông, khô cạn vào mùa hè. Đất đai ven biển Đông Nam Bộ có khí hậu ôn hòa, đất đai màu mỡ. Các loài thực vật bao gồm sồi, ô liu, nguyệt quế, cây bách và rất nhiều nho. Vùng ven biển Crimea tuyệt đẹp với nhiều khu nghỉ mát nổi tiếng như thị trấn Yalta, nơi đã diễn ra Hội nghị Yalta lịch sử vào năm 1945 trong Thế chiến thứ hai. Phía Đông của bán đảo là khu vực Kerch, trung tâm của ngành công nghiệp sắt thép, đóng tàu, sản xuất phân bón và hóa chất. Phía Tây Nam, trung tâm là thành phố Sevastopol - thành phố trực thuộc Liên bang Nga⁴ là vị trí rất thuận tiện cho hoạt động tàu thuyền hàng hải neo đậu. Từ Crimea qua Biển Đen, giao thông hàng hải của tàu thuyền luôn có tính cơ động cao đến các vùng quan trọng của châu Âu và thế giới.

Trong thời kỳ cổ đại ở châu Âu, Crimea đã lần lượt được người Hi Lạp và sau đó là người La Mã sử dụng để xây dựng thành những trung tâm trung chuyển sản phẩm hàng hóa giữa 2 khu vực Biển Đen và Địa Trung Hải. Ngay từ đầu thế kỷ thứ VI trước công nguyên, thời điểm các thành bang Hi Lạp là những nhà nước phát triển nhất châu Âu lúc bấy giờ, do có nhu cầu nhập ngũ cốc và tiêu thụ những hàng hóa thủ công nên người Hi Lạp đã đến 2 bờ Đông và Bắc Biển Đen để thành lập các trạm thông thương buôn bán [4; tr.13]. Từ đó, cùng với vùng cửa sông vùng Dnieper⁵, một số khu vực bờ biển phía Nam và Tây Nam của bán đảo Crimea đã hình thành nên những thành bang điển hình kiểu Hi Lạp, chẳng hạn như thành phố Chersonesus (gần với thành phố Sevastopol ngày nay). Những thành bang này đóng vai trò như những trung tâm quan trọng kết nối thương mại và văn hóa giữa các khu vực Đông Nam Âu, Tây Á với Địa Trung Hải. Sau khi nền văn minh Hi Lạp bị đế quốc La Mã thôn tính, Crimea trở thành một vương quốc chư hầu quan trọng của đế quốc La Mã cai quản vùng Đông Nam Âu và Tây Á tồn tại gần 300 năm (từ năm 63 trước công nguyên đến năm 341). Sau khi đế quốc La Mã tan rã và tách thành 2 phần, Tây La Mã và Đông La Mã, bán đảo Crimea dưới sự kiểm soát của đế quốc Đông La Mã (còn gọi là đế quốc Byzantine) từ năm 341, trung tâm là thành phố Constantinople⁶. Từ thế kỷ XIII, vùng nội

³ Tatar là một tiếng nói thuộc họ ngôn ngữ Thổ Nhĩ Kỳ

⁴ Sevastopol là một trong 3 thành phố trực thuộc Chính phủ Liên bang Nga, bao gồm: Moscow, Saint Petersburg và Sevastopol

⁵ Thuộc tỉnh Kherson của Ukraine

⁶ Ngày nay là thành phố Istanbul của Thổ Nhĩ Kỳ

địa của bán đảo Crimea bắt đầu chịu sự chinh phục của Kievan Rus⁷ trong khi đó ở một số thành phố cảng phía Nam tiếp tục do người Venice và Genov (Italia) kiểm soát.

Thế kỷ thứ XIII, thế giới chứng kiến sự lớn mạnh bất ngờ của đế chế Mông Cổ. Cùng với sự nghiệp lẫy lừng ở khu vực Đông Á, đế quốc Mông Cổ không ngừng mở rộng xâm chiếm phía Tây và đã kiểm soát được một vùng ảnh hưởng rộng nhất thế giới. Phía Đông gồm hầu hết lãnh thổ Đông và Đông Nam Á, phía Tây gồm Tây Á đến các nước Đông Âu, phía Bắc chiếm khoảng 2/3 lãnh thổ Nga, phía Nam đến Ấn Độ. Năm 1238, đế quốc Mông Cổ chiếm phía Bắc và trung tâm Crimea, rồi tiến hành chiến tranh với người Italia để giành quyền kiểm soát các cảng biển phía Nam. Cho đến giữa thế kỷ XV, Crimea đã được đế quốc Mông Cổ xây dựng thành một trung tâm quyền lực để kiểm soát khu vực Đông Nam Âu và Biển Đen.

Trong quá trình chinh phục và đồng hóa của đế quốc Mông Cổ, năm 1443, một thực thể nhà nước kiểu Mông Cổ đã được thành lập ở Crimea, gọi là Hãn quốc Crimea (Crimean Khanate) trên cơ sở thống nhất các thế lực của người Mông Cổ, người Thổ Nhĩ Kỳ, người Hi Lạp, người Italia ở Crimea. Cũng trong thời kỳ này, đế quốc Ottoman⁸ đang dần mở rộng khu vực kiểm soát từ Tây Á đến Đông Nam Âu và Bắc Phi để thay thế vị trí của đế quốc Byzantine. Nhằm cạnh tranh với đế chế Nga phong kiến, đế quốc Ottoman đã chiếm thành phố Constantinople, thay thế vai trò của đế chế Byzantine và kiểm soát Hãn quốc Crimea.

2.2. Bán đảo Crimea trong thời kỳ thuộc đế quốc Nga (1783 - 1917)

Thế kỷ XVIII, Nga trở thành một đế quốc có thế lực mạnh ở châu Âu và Trung Á. Trong 3 thế kỷ XVIII đến XX, đế quốc Nga không ngừng mở rộng lãnh thổ, xâm chiếm các vị trí chiến lược để từ đó kiểm soát các vùng ở Đông Nam châu Âu. Sau cuộc chiến tranh 7 năm (1768-1774) với đế quốc Ottoman, đế quốc Nga đã giành được quyền kiểm soát bán đảo Crimea, đến năm 1783, đế quốc Nga chính thức sáp nhập Crimea vào đế chế.

Việc đế quốc Nga kiểm soát bán đảo Crimea, bành trướng thế lực ở khu vực Biển Đen và Đông Nam Âu cùng sự suy yếu của đế quốc Ottoman đã làm cho đế quốc Pháp thời kỳ Napoleon III lo ngại về tình hình an ninh ở châu Âu. Trước tình hình đó, các nước Pháp, Anh, Ottoman, Sardinia-Piedmont (Italia) đã liên kết lại với nhau (khối Liên minh) để ngăn chặn đế quốc Nga. Chiến tranh Crimea - cuộc chiến tranh giữa Nga với khối Liên minh 4 nước do Pháp dẫn đầu bắt đầu từ năm 1853 và kết thúc năm 1856 với phần thắng thuộc về khối Liên minh. Sau khi thất bại tại Sevastopol, đế quốc Nga đã buộc phải đề nghị ký kết hiệp ước hòa bình. Ngày 30/03/1856, Hiệp ước Paris được ký kết giữa các bên. Theo đó, đế quốc Nga bị cấm xây dựng căn cứ tàu chiến tại Biển Đen và một số vùng lãnh thổ ở Đông Nam Âu được giải phóng khỏi đế quốc Nga⁹.

⁷ Thực thể quốc gia liên hợp giữa các công quốc ở Đông và Bắc Âu, tồn tại từ thế kỷ IX đến thế kỷ XIII, trung tâm là Kiev. 3 quốc gia Nga, Belarus và Ukraine đều coi Kievan Rus là nguồn gốc của đất nước họ. Tên nước Nga và Belarus lấy từ thực thể này

⁸ Đế chế Thổ Nhĩ Kỳ tồn tại từ thế kỷ XIV đến đầu thế kỷ XX với lãnh thổ rộng lớn, bao gồm các vùng Tây Á, Đông Nam Âu và Bắc Phi. Là đế chế cuối cùng trong khu vực.

⁹ Các vùng lãnh thổ đó thuộc Romania và Bulgari ngày nay

2.3. Bán đảo Crime sau Cách mạng Tháng Mười Nga năm 1917

Cách mạng Tháng Mười Nga thành công năm 1917. Trong những năm đầu, nước Nga dưới sự lãnh đạo của những người Cộng sản đã gặp muôn vàn khó khăn để giữ chính quyền cách mạng. Cùng lúc chính quyền cách mạng Nga đã phải chống lại liên minh 14 nước châu Âu và các lực lượng đối lập trong nước. Trong thời gian này, Crimea nổi lên là một điểm nóng, là nơi đồn trú cuối cùng của quân Bạch vệ¹⁰ những lực lượng chống chính quyền Cách mạng. Trong giai đoạn này, Crimea đã trải qua nhiều lần thay đổi chính quyền. Từ tháng 12/1917 đến 01/1918, Crimea là chính phủ cộng hòa Crimea của người Tatar; 19/03 đến 30/4/1918 là chính phủ cộng hòa Xô viết Crimea; từ tháng 5 đến tháng 6/1918 thuộc chính phủ cộng hòa Ukraine; từ 25/6 đến 25/11/1918 là chính quyền dưới sự bảo trợ của Đức; từ 11/1918 đến tháng 4/1919 là chính quyền do người gốc Thổ Nhĩ Kỳ kiểm soát; từ 02/4 đến tháng 6/1919 là chính phủ Xã hội chủ nghĩa Xô viết; từ tháng 3/1920 đến tháng 11/1920 là chính phủ Nam Nga do một phe phái Bạch vệ kiểm soát; từ tháng 11/1920 đến tháng 10/1921 là chính quyền cách mạng Bolshevik.

Hiệp ước Brest-Litovsk được ký kết ngày 3 tháng 3 năm 1918 giữa chính quyền nước Nga cách mạng với liên minh các nước đế quốc gồm Đức, Áo - Hung, Bulgaria và Ottoman. Theo nội dung của Hiệp ước này, nước Nga chấp nhận nhiều điều khoản thiệt thòi về lãnh thổ và kinh tế để được rút khỏi cuộc chiến tranh thế giới thứ nhất (1914-1918)¹¹. Năm 1922, sau khi Liên Xô¹² được thành lập, Crimea trở thành nước cộng hòa tự trị trong thành phần nước Cộng hòa Xô viết Liên bang Nga cho đến năm 1945. Trong thời gian chiến tranh thế giới thứ hai, Crimea bị phát xít Đức chiếm đóng từ tháng 9 năm 1942 đến tháng mười năm 1943. Chiến tranh thế giới thứ hai kết thúc, Crimea trở thành một vùng tự trị của Liên bang Xã hội Chủ nghĩa Xô viết Nga. Năm 1954, nhân kỷ niệm 300 năm ngày Ukraine hợp nhất với Nga theo thỏa thuận Pereyaslav¹³, Đoàn Chủ tịch Xô viết tối cao của Liên Xô đã quyết định chuyển Crimea từ Nga sang cho Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Xô viết Ukraine quản lý. Sự kiện này chỉ mang ý nghĩa biểu tượng vì Ukraine và Nga đều đang khoác chung “chiếc áo” Liên bang Xô Viết [8]. Sở dĩ có nhận định như vậy bởi vì Crimea rất quan trọng với Liên Xô. Đó là vị trí đồn trú của Hạm đội Biển Đen và lực lượng quân đội hàng chục nghìn người bảo vệ lợi ích của Liên Xô ở khu vực Biển Đen, Đông Nam Âu

¹⁰ Bạch vệ là tên gọi của các lực lượng chính trị, quân sự khác nhau chống lại chính quyền Xô viết những năm đầu sau Cách mạng Tháng Mười. Lực lượng Bạch vệ thất bại trước Hồng quân năm 1920.

¹¹ Theo hiệp ước, các vùng lãnh thổ trước đó thuộc về đế quốc Nga như Ukraine, Belarus, Ba lan, Lithuania, Latvia, và Estonia trở thành các quốc gia độc lập hoặc phụ thuộc của Đức, Áo - Hung; tỉnh Kars thuộc miền nam Caucasus thuộc về Ottoman. Tổng cộng nước Nga mất gần 1,2 triệu km², 1/3 dân số và phần lớn tài nguyên than, dầu và sắt

¹² Nhà nước Liên bang Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Xô Viết, gồm có 15 nước cộng hòa sau: Nga, Ukraine, Armenia, Azerbaijan, Belarus, Estonia, Gruzia, Kazakhstan, Kirghizia, Lavia, Lithuania, Moldova, Tajikistan, Turkmenia, Uzbekistan.

¹³ Tháng 1 năm 1654, tại thị trấn Pereiaslav, miền trung Ukraine, người Ukraine đã ký cam kết trung thành với Hoàng đế Nga.

và là lõi ra Địa Trung Hải của hải quân. Do đó, dù Nga hay Ukraine quản lý Crimea ở thời điểm năm 1954 đều không có gì thay đổi về mặt chiến lược chung của Liên Xô vì cả 2 nước đều là thành viên của nhà nước Liên bang Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Xô Viết.

2.4. Bán đảo Crimea thời kỳ hậu Xô Viết

Năm 1991, Liên Xô sụp đổ, các nước cộng hòa thuộc thành phần Liên Xô lần lượt tuyên bố độc lập, Crimea nổi lên là vấn đề tồn tại trong mối quan hệ giữa Nga và Ukraine.

Liên bang Nga là nhà nước kế thừa Liên Xô sau khi Liên bang Xô viết tan rã. Vì vậy, để đảm bảo cho những lợi ích chiến lược của Liên Xô để lại ở khu vực Biển Đen và Đông Nam Âu, đối với Liên bang Nga, Crimea vẫn đóng vai trò là vị trí địa chính trị chiến lược rất quan trọng. Sau hơn 20 năm thời hậu Xô Viết (1991 - 2014), mô hình nước Nga đã được định hình, không như Phương Tây và cũng không trở lại thời kỳ Liên Xô mà là một nước Nga phát triển tự do và đầy tham vọng như nó đã từng có trong thời kỳ đế chế [6; tr.1], hình ảnh mà có học giả cho là chủ nghĩa dân tộc Nga kiểu mới [10]. Về phía Ukraine, chính sách hướng đông, thâm nhập sâu vào vùng Liên Xô cũ của Phương Tây đã tái tạo bản sắc Nga ở Ukraine¹⁴, nghiêng về thân Phương Tây, chống Nga. Thời điểm các cuộc biểu tình rầm rộ chống lại chính phủ của Yanukovych ở Ukraine đã thúc đẩy giới tinh hoa và quân chúng Nga rằng Crimea phải trở thành của họ [6; tr.2]. Sự kiện Nga sáp nhập Crimea năm 2014 đã nhanh chóng xảy ra trên cơ sở một cuộc trưng cầu ý dân mà kết quả của nó không được Mỹ và Phương Tây công nhận.

Phải nhắc lại rằng, Crimea từ sau chiến tranh Nga - Ottoman (1783) đã trở thành một phần lãnh thổ của đế quốc Nga và nó ngày càng quan trọng đối với người Nga các thời kỳ tiếp theo. Sau năm 1945, phần lớn thành phần dân cư ở Crimea là người Nga, Ukraine và Belarus¹⁵. Về mặt văn hóa, cư dân Crimea hướng về phía Nga, tiếng Nga là ngôn ngữ chính của bán đảo này [1; tr.582]. Việc Liên Xô sụp đổ, Ukraine tuyên bố độc lập và Crimea bắt đầu có sự Ukraine hóa sau năm 1991 đã dẫn đến làn sóng mạnh mẽ muốn Crimea trở về thành phần của Nga. Trong những năm đầu thập niên cuối cùng của thế kỷ XX, tình hình chính trị Crimea gia tăng căng thẳng do chính quyền Kiev muốn tăng cường quyền lực để ngăn chặn Crimea trở lại với Nga. Trên thực tế, Nga có khả năng quyết định đến tình hình Crimea, tuy nhiên, Chính phủ Nga không có những đòi hỏi chính thức đối với bán đảo này mà chỉ quan tâm đến sự duy trì căn cứ hải quân ở Sevastopol và một số vị trí đồn trú quân của Nga trên bán đảo. Trước năm 2014, sự cải thiện quan hệ Nga - Ukraine đã đảm bảo lợi ích nhất định, chấp nhận được cho 2 quốc gia ở Crimea. Theo đó, Nga vẫn duy trì các căn cứ quân sự ở Sevastopol và những nơi khác, trong khi đó Crimea dứt điểm thuộc về Ukraine [1; tr.584].

Sự kiện chính quyền thân Phương Tây được lập nên sau cuộc đảo chính năm 2014 ở Ukraine đã phá vỡ sự cân bằng lợi ích của Nga và Ukraine đã được thiết lập trước đó, buộc

¹⁴ Sau khi Liên Xô sụp đổ, Ukraine tuyên bố độc lập, trước sức ép từ phía Phương Tây, Ukraine có ý định gia nhập NATO nên sự trung thành với Nga ở Ukraine đã bắt đầu suy giảm.

¹⁵ Nga, Ukraine, Belarus là 3 cộng đồng người Nga cổ thuộc bộ tộc Slav

Nga phải hành động để bảo toàn lợi ích chiến lược của họ. Việc Nga nhanh chóng sáp nhập Crimea đã mở ra một giai đoạn đối đầu căng thẳng giữa một bên là Nga và bên kia là Ukraine với sự ủng hộ của NATO và Liên minh Châu Âu (EU).

3. KẾT LUẬN

Trải qua nhiều thời kỳ lịch sử, vùng đất bán đảo Crimea luôn là đối tượng cho những tham vọng, những tranh chấp của các thế lực thế giới và khu vực. Sự yên bình của Crimea được định hình gắn với sự hòa bình ở khu vực Đông Nam Âu và Biển Đen. Lịch sử đã chứng minh sự yên bình của Crimea sẽ định hình mối quan hệ tốt đẹp của Nga và Ukraine và ngược lại.

Xung đột giữa Nga và Ukraine đang diễn ra, sau hơn 1 năm vẫn chưa có dấu hiệu dừng lại. Crimea là nguyên nhân và là một nội dung cần phải giải quyết trong xung đột. Một số nhà phân tích chính trị Phương Tây có quan điểm muốn Ukraine theo NATO để chống lại Nga cho rằng nếu Nga tiếp tục kiểm soát Crimea thì Ukraine sẽ khó phát triển [9]. Trên thực tế từ năm 1991 đến năm 2014, chế độ chính trị trung lập ở Ukraine đã mang đến hòa bình cho họ và Crimea vẫn thuộc quản lý của Ukraine. Cuộc đảo chính năm 2014 ở Ukraine lật đổ tổng thống Viktor Yanukovich để đưa chính quyền thân Phương Tây lên cầm quyền, đã phá vỡ sự yên bình của Crimea, buộc Nga phải hành động để duy trì lợi ích chiến lược của họ như đã phân tích ở trên. Cuộc xung đột vẫn đang diễn ra giữa Nga và Ukraine, lãnh đạo Nga vẫn không thay đổi quan điểm nhất quán của họ là Crimea không thể tách rời Liên bang Nga và Nga sẽ bảo vệ Crimea “bằng mọi vũ khí họ có”. Do đó, nếu Ukraine dưới sự viện trợ vũ khí của khối NATO để tấn công giành lại Crimea thì đó là một mối đe dọa lớn, sự nguy hiểm đối với hòa bình thế giới. Crimea vẫn có giải pháp hoà bình nếu các bên kiềm chế, nếu lịch sử Crimea được giới lãnh đạo tinh hoa quan tâm như quan điểm của cựu Ngoại trưởng Mỹ Henry Alfred Kissinger đã từng đưa ra¹⁶.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bogaturov Aleksey Demosfenovich, Aver Vitor Viktorovich (Người dịch: Đặng Quang Chung, hiệu đính: Lê Đức Mẫn) (2016), *Lịch sử Quan hệ quốc tế*, Nxb. Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
- [2] Vũ Dương Ninh (Chủ biên), Phan Văn Ban, Nguyễn Văn Tân, Trần Thị Vinh (2006), *Lịch sử Quan hệ quốc tế*, tập 1, Nxb. Giáo dục, Hà Nội.
- [3] Lương Ninh (Chủ biên), Đinh Ngọc Bảo, Đặng Quang Minh, Nguyễn Gia Phú, Nghiêm Đình Vỳ (1999), *Lịch sử thế giới cổ đại*, Nxb. Giáo dục, Hà Nội.
- [4] Nguyễn Thị Thư (1996), *Lược sử Nga*, Nxb. Giáo dục, Hà Nội.

¹⁶ “Một cách lý tưởng, đường phân chia nên trở lại nguyên trạng trước đây. Theo đuổi chiến tranh vượt quá điểm đó sẽ không phải là vì tự do của Ukraine mà là phát động một cuộc chiến tranh mới chống lại Nga” (Alfred Kissinger). (Trung Hiếu, VOV.VN tổng hợp theo Newsweek, Washington Post (<https://vov.vn/the-gioi/quan-sat/cuu-ngoai-truong-my-kissinger-ukraine-nen-nhuong-lanh-tho-cho-nga-de-dat-duoc-hoa-binh-post946223.vov>))

CRIMEA - “WAR ZONE” THROUGH HISTORICAL EPOCHS

Le Thanh Thuy, Le Duy The

ABSTRACT

At the moment, the world is particularly interested in the current international problem surrounding Crimea. The Crimean peninsula has historically demonstrated its significant geopolitical position thanks to its advantageous geographical location near Southeast Europe, the Black Sea, and Western Asia. The Crimean Peninsula was under the control of nearly every major global power, including Nazi Germany, the Soviet Union, the Russian Empire, the Mongol Empire, the Ottoman Empire, and Greece. The conflict over the Crimea in the international ties between Russia and Ukraine after the fall of the Soviet Union became a crucial one. The 2014 annexation of Crimea by Russia and the ongoing hostilities between that country and Ukraine have further shown the peninsula's significance in the strategic rivalry between those countries.

Keywords: *Crimea, Sevastopol, Southeast Europe, Black Sea, Ukraine, Soviet Union, Russia, Black Sea Fleet.*

* Ngày nộp bài: 9/1/2023; Ngày gửi phản biện: 20/2/2023; Ngày duyệt đăng: 26/4/2023